

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת יוסף עטאונה

2853/25/פ

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לעצמאים), התשפ"ג–2023

1. הוספת סעיף 28ג. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 28ב יבוא :

"ענף ביטוח אבטלה 28ג. ביטוח אבטלה לעובד עצמאי ינוהל כענף ביטוח לעובד עצמאי נפרד; על אף הוראות סעיף 32, אוצר המדינה יקצה לענף ביטוח אבטלה לעובד עצמאי, בכל שנת כספים, סכום השווה לתקבולים שגבה המוסד מדמי ביטוח לענף האמור וענף הביטוח ינוהל בקרן מיועדת".

2. תיקון סעיף 158. בסעיף 158 לחוק העיקרי –

(1) בהגדרה "מבוטח", בפסקה (1), בסופה יבוא "או עובד עצמאי החייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו";

(2) אחרי ההגדרה "עובד" יבוא :

"עובד עצמאי", לענין שנת מס פלונית או חלק ממנה – מי שעסק באותה תקופה בעסק או במשלח יד שלא כעובד או מי שהיה באותה תקופה בעל שליטה בחברה כמשמעותו בסעיף 268 לחוק החברות, התשנ"ט–1999²;".

3. תיקון סעיף 160. בסעיף 160 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
² ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

"(1א) יראו עובד עצמאי כמובטל לפי סעיף קטן (א), אם מסר תצהיר מאושר על ידי עורך דין או אישור של רואה חשבון המגובה באישור רשות המסים המעיד על סגירת העסק, לפיו חדל לעסוק בעסקו או במשלח ידו או שהחברה שהוא בעל שליטה בה חדלה לחלוטין מפעילותה, לפי העניין, או שעמד בתנאים חלופיים שקבע השר לפי סעיף קטן (2א).

(2א) השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע תנאים לגבי זכאותו של מבוטח שהוא עובד עצמאי כהגדרתו בסעיף 158.

תיקון סעיף 170 4. בסעיף 170 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(1א) על אף האמור בסעיף קטן (א), השכר היומי הממוצע, לגבי מובטל שהוא עובד עצמאי, יחושב לפי ההכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה, בתקופה של 24 החודשים האחרונים שבעדם שולמו דמי ביטוח אבטלה לפני התאריך הקובע; בשל חודש שבו לא הייתה הכנסה למובטל, יחושב השכר היומי הממוצע לפי שכר מינימום כהגדרתו בחוק שכר מינימום."

הוספת סעיף 171 ב 5. אחרי סעיף 171א לחוק העיקרי יבוא:

"הגבלת מספר 171ב. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 171, לא ישולמו תקופות לדמי אבטלה לעובד עצמאי כמשמעותו בסעיף 160, יותר מארבע תקופות תשלום מרביות כמשמעותן בסעיף 171(א), במצטבר במשך כל חייו.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 161, פרק הזמן המזערי לתשלום דמי אבטלה בין תקופת תשלום מרבית אחת לזו הבאה אחריה לא יפחת משלוש שנים."

תיקון סעיף 337 6. בסעיף 337(א) לחוק העיקרי –

(1) בפסקה (2), אחרי "לעניין מבוטח אחר" יבוא "שהוא אינו עובד או עובד עצמאי";

(2) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) השר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע את שיעור דמי הביטוח החודשיים לפי סעיף 335 לעניין עובד עצמאי, ובהתאם לכך סכום השתתפות המדינה בקרן מיועדת לתשלום דמי אבטלה לעובדים עצמאיים."

דברי הסבר

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, במתכונתו היום מפלה לרעה את אוכלוסיית העובדים העצמאים לעומת העובדים השכירים במשק, שכן בניגוד לעובדים השכירים הנהנים מרשת ביטחון סוציאלית במקרה בו פרנסתם נפגעת בשל פיטורים, עובד עצמאי אשר סוגר את עסקו אינו זכאי לכל סיוע מהמדינה. המשבר הכלכלי הנוכחי הנובע ממגפת הקורונה מוכיח את הצורך בחקיקה זו. מאות אלפי עצמאיים, נקלעו למשבר כלכלי עצום והשלכותיו הקשות טרם התבררו עד תומם. חלק לא מבוטל מאותם עסקים נסגרו ולא ישובו לפעילות, מה שמביא בטווח הארוך לפגיעה קשה ביותר במשק ובמנועי הצמיחה המניעים אותו. הצעת חוק זו מבקשת להשוות ולו במקצת את התנאים הסוציאליים של העובדים העצמאים בכך היא מבקשת לאפשר להם לקבל דמי אבטלה שאותם זכאים לקבל כלל העובדים במשק.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת מאיר כהן וקבוצת חברי הכנסת (פ/1280/23), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת בועז טופורובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/1432/24), על ידי חבר הכנסת סמי אבו שחאדה (פ/1592/24); הוסרה מסדר היום ביום ל' בתשרי התשפ"ב (6 באוקטובר 2021), על ידי חבר הכנסת משה גפני וקבוצת חברי הכנסת (פ/1783/24); הוסרה מסדר היום ביום ל' בתשרי התשפ"ב (6 באוקטובר 2021), על ידי חברת הכנסת מירי מרים רגב (פ/1915/24), על ידי חבר הכנסת סמי אבו שחאדה (פ/2381/24), על ידי חבר הכנסת משה גפני וקבוצת חברי הכנסת (פ/2402/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת אורי מקלב וקבוצת חברי הכנסת (פ/154/25), על ידי חבר הכנסת בועז טופורובסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/155/25), על ידי חבר הכנסת משה גפני וקבוצת חברי הכנסת (פ/1230/25), על ידי חבר הכנסת מאיר כהן (פ/1851/25) ועל ידי חבר הכנסת ולדימיר בליאק וקבוצת חברי הכנסת (פ/2202/25).

הצעת החוק זהה לפ/1432/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז באדר התשפ"ג (20.03.2023)